

Ferwert en Hegebeintum: Doarpen op nivo!

DORPSVISIE 2018-2028

» Voorwoord

Trots!

Voor u ligt de dorpsvisie van Ferwert en Hegebeintum, doarpen op nivo! Het is een prachtig en praktisch document waar ik trots op ben en waar we als dorpen trots op mogen zijn! Vele Ferwerters en Beintumers hebben hun input, mening, idee of positieve kritiek gegeven om deze dorpsvisie tot stand te brengen. Ik ben daar erg blij mee: het is een document van en voor onze dorpen, gemaakt door inwoners voor inwoners.

Leefbaarheid

Leefbaarheid is een belangrijk begrip in deze tijd. Iedere dorping wil graag in een leefbare omgeving wonen. Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum (DBFH) heeft als doel om deze leefbaarheid te ondersteunen en te bevorderen. Maar wat is dat, leefbaarheid? Wikipedia geeft de volgende definitie:

Met het begrip leefbaarheid wordt aangegeven hoe aantrekkelijk en/of geschikt een gebied of gemeenschap is om er te wonen, of te werken. Het is een typisch containerbegrip, een verzamelwoord voor kwaliteitskenmerken van een woonomgeving en dus diffuus en multidimensioneel. Iedereen heeft een idee van de betekenis, maar de exacte omschrijving is sterk afhankelijk van tijd en plaats. Het is deels een uitgesproken subjectief begrip. Zo kan voor niet-economisch afhankelijke bewoners van een toeristenplaats een bepaalde situatie in het hoogseizoen onleefbaar zijn, terwijl voor de lokale toeristische ondernemer het oordeel over de leefbaarheid op dat moment heel anders kan luiden.

Leefbaarheid heeft voor iedereen een eigen betekenis: iedere Ferwerter of Beintumer heeft, soms op onderdelen, andere wensen en ideeën over wat er nodig is in zijn of haar dorp om de leefbaarheid te behouden of te vergroten. De grootste gemene deler is dat we allemaal als doel hebben om de leefbaarheid te bevorderen en dat we hiertoe een steentje willen bijdragen. Dat schept een band, gemeenschapszin!

Zaterdag
vanaf 14,95
Kruiken Gevoel
Zondag 18,95
Gevoel
Kruiken Gevoel

Daarom een dorpsvisie!

Een dorpsvisie hebben wij nodig om richting en prioriteiten te geven aan alle activiteiten en projecten die de leefbaarheid in onze dorpen bevorderen. De dorpsvisie vertelt ons als bewoners concreet waar wij gezamenlijk, met andere partijen, mee aan de slag kunnen. De dorpsvisie geeft ons doel en richting.

Van en voor de dorpen

Deze dorpsvisie is met behulp van vele betrokkenen tot stand gekomen. Er is heel veel positieve energie aanwezig om met onze omgeving aan de slag te gaan. Dat geeft vertrouwen. Als wij dat allemaal willen, dan blijven onze dorpen leefbaar. Ook in 2028. Ferwert Hegebeintum; dat ben jij en daar hoor je bij!

Veel inspiratie toegewenst.

Marcel Steegstra

Voorzitter Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum

» Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	5
Aanleiding	6
Werkwijze	6
Ferwert en Hegebeintum toen	7
Ferwert en Hegebeintum nu	10
Onze visie	13
Wonen en woonomgeving	16
Onderwijs	19
Recreatie en toerisme	21
Zorg en welzijn	24
Bedrijvigheid en werkgelegenheid	27
Duurzaamheid	29
Sport en cultuur.....	31
Ferwert en Hegebeintum straks	33
Hoe nu verder?	35
Tot slot	35
Bronnen	36

▶ Aanleiding

Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum (DBFH) heeft eind 2016 een nieuwe koers ingeslagen. Niet langer wil DBFH zich enkel en alleen richten op het organiseren van activiteiten voor de inwoners van Ferwert en Hegebeintum, maar de vereniging wil zich ook inzetten voor de belangen van de inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties in Ferwert en Hegebeintum in de breedste zin van het woord.

Hiervoor is een nieuwe naam en een nieuwe verenigingsstructuur in het leven geroepen. Plaatselijke Activiteiten Ferwert Hegebeintum (PAFH) is met ingang van maart 2017 veranderd in Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum en het bestuur van PAFH is nu een commissie geworden die opereert onder toezicht van een vijfkoppig bestuur. Onder dit bestuur kunnen in de toekomst ook andere, tijdelijke of permanente commissies opereren.

Om zich gericht in te kunnen zetten voor de belangen van Ferwert en Hegebeintum is er behoefte aan een visiedocument. Dit document dient als leidraad voor de inspanningen die DBFH in de komende periode (2018-2028) zal leveren, samen en ten behoeve van inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties in Ferwert en Hegebeintum.

▶ Werkwijze

In januari 2017 heeft PAFH een inspiratie-avond georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst hebben ruim 100 inwoners van Ferwert en Hegebeintum, uit alle leeftijdscategorieën, met elkaar nagedacht over de toekomst van beide dorpen. Vervolgens is een werkgroep van ongeveer 25 personen aan de slag gegaan met het

uitwerken van onderwerpen die op deze inspiratie-avond naar voren zijn gekomen. Er zijn daarbij zeven thema's onderscheiden. In juni heeft de projectgroep een zogenaamde SWOT-analyse rond deze thema's gemaakt. Ook is onderzoek gedaan naar de demografische ontwikkeling van Ferwert en Hegebeintum.

In september is de uitwerking van de SWOT-analyse en de demografische ontwikkelingen met de projectgroep besproken. Eind november is het eerste concept van de dorpsvisie gepubliceerd. In november heeft DBFH een bijeenkomst voor alle ondernemers en zelfstandigen uit Ferwert en Hegebeintum georganiseerd. De concept dorpsvisie is daar besproken. De opmerkingen zijn meegenomen in de definitieve dorpsvisie.

In de maand december heeft DBFH een winkelpand aan de Hoofdstraat in Ferwert gehuurd en ingericht als 'Meitinkhûs'. Iedere vrijdag en zaterdag in december konden inwoners van Ferwert en Hegebeintum hier naar binnen lopen om hun mening te geven over de concept dorpsvisie en om ideeën op de zeven thema's in te dienen. Deze ideeën zijn vervolgens door de projectgroep verwerkt in de definitieve dorpsvisie. In februari heeft DBFH een bijeenkomst voor alle buurtverenigingen, ondernemers en zelfstandigen uit Ferwert en Hegebeintum georganiseerd. Ook daar is de concept dorpsvisie aan de orde gekomen. Ook deze opmerkingen zijn verwerkt in de definitieve dorpsvisie.

» Ferwert en Hegebeintum toen

Een stukje geschiedenis

Het dorp Ferwert is ontstaan uit een aantal buurschappen, waarvan enkele op een terp lagen en op of bij de aanwezige natuurlijke oeverwal van de Waddenzee lagen. Bewoning van die terpen is er al voor de jaartelling geweest. De oeverwal kan men dateren op de zevende of achtste eeuw. De zee is nu ver weg, maar in de Middeleeuwen kwamen de vloedgolven regelmatig tot de strandwal, waardoor de bewoners van de nederzettingen hun toevlucht gezocht moeten hebben op de terpen. Na het jaar 1000 werd het kwelderland tegen de zee beschermd door dijken aan te leggen, die de terpen op de oeverwal met elkaar verbonden.

Oostelijk van de buurschap Ferwert moet een grote 'es' (akker) gelegen hebben waarin de handels- en ambachtslieden een stukje bouwland gebruikten. In het begin van de negentiende eeuw waren de contouren daarvan nog zichtbaar. Het is vrij zeker dat Ferwert in die tijden al een handelsplaats geweest is.

Dit is te herkennen aan het feit dat later over een groot aantal Ferwerter huizen floerenbelasting betaald moest worden, in tegenstelling tot andere dorpen waar deze belasting maar voor enkele huizen gold. Deze belasting, reeds ingevoerd in 1511, vormt een bevestiging van handelsactiviteiten in de middeleeuwen. Ferwert vervulde in die tijd dus al een centrumfunctie. Dit werd ook bevestigd door het feit dat er al vroeg een kerk werd gesticht, mogelijk reeds in de negende eeuw. Te reconstrueren is dat dit gebeurde doordat de Bisschop van Utrecht Ferwerter landerijen geschonken kreeg. De Ferwerter kerk was dan ook een zogenaamde bisschoppelijke eigen-kerk, die gewijd was aan de heilige Martinus. Vanuit de kerk van Ferwert zijn kerken in de andere dorpen van Ferwerderadiel gesticht. Ferwert was dus de moederparochie.

De kerk viel eeuwenlang onder de Bisschop, maar rond het jaar 1300 is deze overgedragen aan klooster Foswert. Vanaf toen was Foswert gerechtigd de pastoor in de Ferwerter kerk te benoemen. Klooster Foswert lag zuidelijk van Ferwert, was gesticht in de twaalfde eeuw en was ook op een terp gebouwd. Er moet een fraaie kerk bij de gebouwen aanwezig zijn geweest. Het was een benedictijner dubbelklooster met meerdere uthoven en een groot landbezit. Tijdens de reformatie in 1581 werden de gebouwen afgebroken en werden drie boerderijen op het corpusland (stukken grond in bezit van het klooster) gesticht.

De gemeente Ferwerderadiel is genoemd naar de hoofdplaats Ferwert. In Ferwerderadiel bevinden zich twaalf dorpen en zeven buurtschappen. Het is een oude grietenij, zoals de gemeenten vroeger in Friesland genoemd werden. Het voormalige grietenijhuis is te vinden op het Vrijhof. Het gemeentewapen is mogelijk het oudste grietenijwapen van Friesland. Er is een afbeelding bekend van het jaar 1393. Het wordt omschreven als “een schild van lazuur beladen met zeven sterren van goud paalswijze geplaatst 2,3,2. Het schild is gedekt met een gouden kroon”.

De titel van deze dorpsvisie, ‘Doarpen op Nivo’, refereert aan de terpen waaruit later Ferwert en Hegebeintum zijn ontstaan. Ferwert bestond uit twee terpen, de lager gelegen dorpsterp en de Westerterp (ook wel Burmaniaterp genoemd). De Burmaniaterp bestond uit twee delen. Westelijk was het Stateterrein waarop de monumentale Herjuwsma State stond.

Een bekende bewoner van Herjuwsma State was Gemme van Burmania.

Hij vertegenwoordigde Friesland bij de inhuldiging van Philips II als Koning der Nederlanden. Bij die gelegenheid zou hij geweigerd hebben om te knielen voor de nieuwe koning. Hij zou daarbij gezegd hebben "Wy Friezen knibbelje allinne foar God" (wij Friezen knielen alleen voor God).

het oostelijk deel was de akkerterp die eeuwenlang als bouwland gebruikt werd. De Burmanierp was een grote, hoge terp, maar was minder hoog dan de terp van Hegebeintum. Van de Burmanierp is eigenlijk niets terug te vinden. In het jaar 1907 begon de afgraving ervan en deze duurde tot 1935.

Hegebeintum bestond oorspronkelijk ook uit twee terpen, namelijk Oosterbeintum en Westerbeintum. Westerbeintum is een zelfstandig dorp met de naam Hegebeintum geworden. Deze terp is met een hoogte van 8,80 meter boven NAP de hoogste terp van Friesland, Nederland en Duitsland. Oosterbeintum is een terp gebleven, (later wel afgegraven) maar bleef behoren tot het Ferwerter dorpsgebied. In Hegebeintum is de Harsta State met tuinen en hoven nog aanwezig. De namen van de adellijke geslachten die Harsta State in de loop der eeuwen bewoond hebben, vindt men terug op de rouwborden in de kerk op de terp van Hegebeintum.

In Ferwert liep het anders. De eerdergenoemde Herjuwsma State en de oostelijk van het dorp gelegen Camminga State ondergingen hetzelfde lot als zovele deftige states in Friesland. Beide werden verkocht voor afbraak in het begin van de negentiende eeuw. Bij beide stond op het terrein een boerderij waar veel land aan toebehoorde. Deze landerijen werden nadien als los land verpacht aan Ferwerter gardeniers, kleine zelfstandige ondernemers die leefden van de opbrengsten van enkele hectares land. Aan deze bedrijfstak is een einde gekomen door de schaalvergroting in de landbouw in de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw. Het centrum van het dorp is altijd het Vrijhof geweest met het karakteristieke zeventiende eeuwse poortje en daarachter de massieve Sint Martinuskerk. Bij het Vrijhof lagen de lytseburen (tegenwoordig Lytse Buorren geheten).

De hoge burens die voor het Vrijhof liggen, kreeg na de oorlog de naam Hoofdstraat. Waarschijnlijk ontstonden de nieuwe burens (Nije Buorren) en de nieuwe streek (De Streek) in de zeventiende eeuw.

De aanwezige haven werd rond 1880 van het centrum verplaatst naar de huidige

Elingawei. Een haven was zeer belangrijk. Eeuwenlang ging immers het vervoer van en naar het dorp over het water. Vooral turf werd met scheepsladingen aangevoerd. In die tijd woonden veel schippers in het dorp. Eind twintigste eeuw is de dorpsvaart gedempt. In 1901 reed de eerste personentrein op de lijn Leeuwarden - Ferwert, het zogenaamde Dokkumer Lokaaltje. Het station van Ferwert werd gesloten in 1940 en het stationsgebouw is in 1974 gesloopt. Het voormalige spoortracé en de stationslocatie zijn nog steeds zichtbaar.

In de twintigste eeuw vonden de grootste uitbreidingen van Ferwert plaats. Door de afgraving van de Burmaniaterp konden voor de oorlog huizen aan de westkant aan de Marrumerweg gebouwd worden. Aan de oostkant, richting Blije, vond ook huizenbouw plaats. Na de Tweede Wereldoorlog waren de grootste uitbreidingen. Eerst werden een stratenplan aangelegd aan de zuidoostkant van het dorp en later werden aan de zuidwestkant De Wynacker, De Broll en It Súderheech gerealiseerd.

► Ferwert en Hegebeintum nu

DBFH heeft wat cijfermateriaal verzameld waardoor een beeld kan worden gevormd van de huidige situatie in Ferwert en Hegebeintum op diverse vlakken. We hebben ons hierbij beperkt tot een aantal cijfers die een goed beeld geven van de huidige situatie en die bovendien relevant zijn voor deze zeven thema's van deze dorpsvisie. Deze cijfers zijn natuurlijk een momentopname, maar geven wel een indicatie hoe de situatie in Ferwert en Hegebeintum nu is.

Wonen en woonomgeving

- *Aantal inwoners Ferwert per 1 januari 2018:* 1780
- *Aantal inwoners Hegebeintum per 1 januari 2018:* 92

Het aantal inwoners van zowel Ferwert als Hegebeintum is de afgelopen jaren licht gedaald. Op 1 januari 2008 woonden er 1900 inwoners in Ferwert en 103 in Hegebeintum. Deze daling zal zich de komende jaren voortzetten. De verwachting is dat de gemeente Ferwerderadiel tot 2028 met een bevolkingsafname van zo'n 8% te maken gaat krijgen. Ook de samenstelling van de bevolking zal drastisch wijzigen. Met name het aantal ouderen (65+) zal tot 2028 fors toenemen. Daarentegen zal het aantal kinderen (0-18 jaar) afnemen. Ferwert en Hegebeintum zullen de komende tien jaar ontgroenen en vergrijzen.

- *Aantal beschikbare huurwoningen*
Ferwert en Hegebeintum per 1 januari 2018: 0
- *Aantal beschikbare koopwoningen*
Ferwert en Hegebeintum per 1 januari 2018: 10

Waar er in het najaar van 2016 nog meer dan 40 koopwoningen te koop stonden in Ferwert en Hegebeintum, zijn dat er nu nog slechts 10. Een afname van meer dan 75% in ruim een jaar! Van deze 10 woningen bevinden zich bovendien een aantal woningen in het hogere segment, zoals boerderijen die niet meer voor agrarische doeleinden gebruikt worden. Verder kampt een aantal woningen met veel achterstallig onderhoud en staat daarom al meer dan vijf jaar te koop. Het woningaanbod in Ferwert en Hegebeintum voor starters, gezinnen en ouderen is momenteel dus zowel voor huur- als voor koopwoningen zéér beperkt. Bovendien zal het aantal huishoudens volgens de prognoses tot 2020 nog licht toenemen en daarna langzaam afnemen. De kleinere huishoudens nemen daarbij toe, met name alleenstaanden en eenoudergezinnen.

Onderwijs

- *Aantal leerlingen dat basisonderwijs in Ferwert volgt per 1 oktober 2017:* 134

In het schooljaar 2017-2018 volgen 134 leerlingen basisonderwijs op een van beide basisscholen in Ferwert. Daarvan gaan er 94 naar CBS Op Streek en 40 naar OBS Op 'e Trije.

Volgens de prognose zullen in 2028 nog 115 leerlingen basisonderwijs in Ferwert volgen, een daling van 16%. De gemeentelijke norm voor het minimum aantal leerlingen per school bedraagt op dit moment 34. Vanwege de gemeentelijke herindeling zal deze norm vanaf 1 januari 2019 waarschijnlijk hoger zijn. Het aantal leerlingen uit Ferwert en Hegebeintum dat naar het speciaal basisonderwijs gaat, is overigens niet bekend.

- *Aantal leerlingen dat voortgezet onderwijs in Ferwert volgt per 1 oktober 2017:* 152

In totaal volgen in het schooljaar 2017-2018 152 leerlingen voortgezet onderwijs op de vestiging van het Dockinga College in Ferwert. Naar verwachting neemt het aantal leerlingen dat voortgezet onderwijs op het Dockinga College volgt tot 2028 af met ruim 20%.

Zorg en welzijn

De gemeente Ferwerderadiel scoort al jaren goed waar het gaat om veiligheid. De verschillende monitoren laten jaarlijks zien dat er absoluut en relatief weinig geregistreerde misdaad plaatsvindt.

Bedrijvigheid en werkgelegenheid

- *Aantal bedrijfsvestigingen in Ferwert per 1 januari 2018:* 169
- *Aantal bedrijfsvestigingen in Hegebeintum per 1 januari 2018:* 17

De meeste bedrijven in Ferwert en Hegebeintum zijn actief in de industrie, de bouwnijverheid, de detailhandel en de agrarische sector. Een aantal bedrijven is internationaal actief.

Sport en cultuur

- *Aantal rechtspersonen in Ferwert per 1 januari 2018:* 38
- *Aantal rechtspersonen in Hegebeintum per 1 januari 2018:* 3

De meeste verenigingen en stichtingen in Ferwert en Hegebeintum zijn actief in de sport, cultuur, historie en natuur.

» Onze visie

De wereld om ons heen verandert...

De regio Noordoost-Fryslân (de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel) is door het rijk in 2015 officieel aangemerkt als krimpgebied. De regio staat de komende jaren namelijk ingrijpende demografische ontwikkelingen te wachten. Tot 2030 zal het aantal inwoners in de regio met 5% afnemen, zo wordt verwacht. Opvallend daarbij is dat het aantal inwoners in de leeftijd van 0-14 jaar zal afnemen met 13%, terwijl het aantal 65+'ers maar liefst toe neemt met 45%. Noordoost Fryslân krijgt dus te maken met een afname van de bevolking én met een verandering van de samenstelling van de bevolking: er komen in verhouding meer ouderen en minder jongeren. Op termijn zal ook het aantal huishoudens dalen. Deze ontwikkelingen hebben natuurlijk direct invloed op de vraag naar bepaalde voorzieningen, zoals onderwijs, zorg en woningaanbod.

Andere ontwikkelingen die van invloed zijn op leven, wonen en recreëren in Noordoost Fryslân zijn de steeds verdergaande digitalisering. Dienstverlening vindt steeds meer digitaal plaats. Ook de individualisering en de 24-uurs economie, hoewel op het platteland van Fryslân minder dan in stedelijke regio's, heeft zijn weerslag op het leven in een dorpsgemeenschap. De mobiliteit neemt steeds verder toe. De vrijetijdseconomie wint aan belangrijkheid.

Ook de gemeentelijke herindeling met ingang van 1 januari 2019 is van belang. De gemeente Ferwerderadiel gaat dan samen met de gemeenten Dongeradeel en Kollumerland c.a. op in de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân. Het openbaar bestuur komt hierdoor op grotere afstand te staan. Daarbij is het ook de vraag hoe de nieuwe gemeente tegen voorzieningen in de dorpen en de spreiding en financiering daarvan aankijkt.

De Atlas van Noordoost Fryslân onderscheidt drie verschillende scenario's, namelijk Maximale spreiding, Clustering op functie en Clustering in centrumkernen. De gemeenten in Noordoost-Fryslân hebben zich nog niet uitgesproken over deze scenario's. Ferwert en Hegebeintum kiezen nadrukkelijk voor het scenario van Maximale spreiding, waarbij voorzieningen zoveel mogelijk verspreid blijven over de dorpen in de regio.

...en wij veranderen mee...

DBFH beseft dat al deze veranderingen consequenties hebben voor het wonen, werken en recreëren van de inwoners van Ferwert en Hegebeintum. We moeten ons bewust zijn van de invloed van deze veranderingen op het leven in onze dorpen en moeten hier actief op inspelen. In deze dorpsvisie omschrijven we hoe we hier de komende periode mee om zullen gaan. We hanteren hierbij een aantal uitgangspunten:

1. We willen de huidige voorzieningen behouden

DBFH streeft naar behoud van het huidige aanbod van voorzieningen. Op dit moment zijn veel voorzieningen in Ferwert en Hegebeintum aanwezig. We willen ons samen met betrokkenen inspannen om deze voorzieningen te behouden.

2. We willen functies slim met elkaar combineren

DBFH streeft ernaar voorzieningen te behouden door deze op een efficiënte wijze met elkaar te combineren. Door slimme combinaties te maken, kunnen we de huidige voorzieningen ook in de toekomst betaalbaar houden. Hiervoor is samenwerking, efficiënt gebruik van ruimte en middelen en de inzet van slimme technologische toepassingen nodig.

3. We streven naar ruimtelijke kwaliteit

We willen graag aantrekkelijke dorpen worden en blijven om in te wonen, zowel voor inwoners als voor bezoekers. We streven er daarom naar dat de openbare ruimte van voldoende kwaliteit is en een aantrekkelijke, schone, vriendelijke uitstraling heeft. Ook van (openbare) voorzieningen verwachten we een bepaalde kwaliteit.

4. We staan open voor nieuwe initiatieven

DBFH staat open voor nieuwe initiatieven die de leefbaarheid in onze dorpen ten goede komen. Daarbij zijn we wel kritisch. Vormt een nieuw initiatief geen concurrent voor een bestaande voorziening? Behoort een combinatie van een bestaande voorziening met een nieuw initiatief tot de mogelijkheden? Is een nieuw initiatief van voldoende ruimtelijke kwaliteit?

5. We durven keuzes te maken

In de toekomst kan mogelijk niet alles overal meer. Soms zullen we keuzes moeten maken. Keuzes die wellicht niet altijd makkelijk zijn en waar misschien niet iedereen volledig achter staat. Toch kan het in het algemeen belang van onze beide dorpen nodig zijn om met elkaar bepaalde keuzes te maken.

6. We doen het samen

DBFH zoekt actief samenwerking en participatie met stichtingen, verenigingen, ondernemingen en de overheid om de kwaliteit van wonen, werken en vrije tijd voor de inwoners van Ferwert en Hegebeintum te waarborgen, en waar mogelijk te verbeteren. We willen een structurele en betrouwbare gesprekspartner zijn. Deze dorpsvisie kan als leidraad voor deze gesprekken dienen.

Ook van onze inwoners verwachten we een bijdrage in het behoud van voorzieningen, het combineren van functies, inzet en medeverantwoordelijkheid voor het behoud van ruimtelijke kwaliteit, een positief-kritische blik op nieuwe initiatieven, en de durf om met elkaar keuzes te maken.

Deze zes uitgangspunten vormen de basis voor deze dorpsvisie. Daarnaast vormen deze uitgangspunten ook een toetsingskader waar nieuwe ontwikkelingen en nieuwe initiatieven, die op dit moment nog niet te voorzien zijn, aan getoetst kunnen worden.

► Wonen en woonomgeving

Sterk

Ferwert en Hegebeintum zijn landelijk gelegen in het noorden van Friesland, aan de waddenkust. Onze bewoners ervaren deze omgeving als zeer plezierig. Er is sprake van een positief gevoel omtrent de ervaren “rust en ruimte”. Natuur en cultuur zijn ruim vertegenwoordigd en ook historisch gezien is er veel te beleven. De regio geldt al jaren als een van de veiligste regio’s van Nederland. Er is betaalbaar woningaanbod voor iedere doelgroep, zowel in de koop- als de huursector. In Ferwert is naast vele zorgvoorzieningen ook nog een brandweerkazerne met een actieve groep deskundige vrijwilligers aanwezig. Ziekenhuizen zijn in de regio aanwezig (Dokkum en Leeuwarden) en goed bereikbaar. Er zijn nog veel andere voorzieningen aanwezig. Sommige voorzieningen hebben een functie voor beide dorpen, andere hebben een regionale functie.

Zwak

Met lede ogen zien de bewoners aan dat de staat van onderhoud van sommige beeldbepalende woningen zeer slecht is. Er is op een aantal plaatsten sprake van verkrotting. De staat van onderhoud van de openbare ruimte (groen, we-

genonderhoud en inrichting) laat eveneens te wensen over. De krimp die zich overal op het platteland voltrekt, heeft ook gevolgen voor onze dorpen. Door een overschot aan te veel gebouwde huurwoningen in het verleden is er sprake van een groot verloop onder huurders. De onderlinge verbinding tussen de bewoners kan verbeterd worden. Het “wij” gevoel behoeft aandacht. Door de centralisatie van de politie vreest men een te lange aanreistijd. De komende jaren wordt een deel van het buitengebied aangesloten op het glasvezelnetwerk, maar om een aantrekkelijke plek te zijn om te wonen en te werken is het van belang dat het gehele buitengebied in de toekomst over glasvezel kan beschikken.

Kansen

Onze dorpen hebben te maken met een aantal bedreigingen, maar er zijn ook vele kansen. De ligging en de rijke historie bieden mogelijkheden. Ook het opknappen van de oude dorpskern en winkelpanden in Ferwert geeft nieuwe mogelijkheden. Hiervoor moet integrale samenwerking gezocht worden met bewoners, gemeente en woningcorporaties.

Door een betere promotie van de veelzijdige natuur (we grenzen aan het grootste natuurgebied van Europa, de Waddenzee!) en cultuurhistorische sterke kanten van de woonomgeving zal er een positief beeld van de dorpen ontstaan. De ligging t.o.v. steden als Leeuwarden en Dokkum biedt forensen de mogelijkheid om werk, wonen en recreëren optimaal te combineren. Ook voor mensen die de drukte van de (rand)stad willen ontvluchten, kan wonen in Ferwert of Hegebeintum een interessante optie zijn.

Er is ruimte voor het leveren van maatwerk op de woningmarkt, mede door de lage woonlasten. Hierbij valt te denken aan het ontwikkelen van starterswoningen en leeftijdsbestendige woonvormen. De inwoners laten steeds zien samen tot veel in staat te zijn. Dit aspect kan nog beter worden benut door alle inwoners en organisaties hier intensief bij te betrekken!

Bedreigingen

Door verschillende oorzaken komen beeldbepalende gebouwen de komende jaren waarschijnlijk leeg te staan. Een voorbeeld hiervan is het huidige gemeentehuis, dat na de gemeentelijke herindeling niet langer nodig zal zijn. Ook de verhuizing van het Dockinga College en een aantal leegstaande of leegkomende winkelpanden vragen om een nieuwe bestemming.

Natuurlijk mogen we de ogen niet sluiten voor de aangekondigde krimp. Krimp kan leiden tot leegstand van (huur)woningen, waardoor een negatief beeld in bepaalde straten kan ontstaan. Beschikbare huurwoningen dienen vaak als oplossing voor mensen die tijdelijk ergens onderdak zoeken. Dergelijke huurders voelen zich vaak minder betrokken bij de dorpsgemeenschap en dragen minder verantwoordelijkheid voor de dorpen.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Renovatie panden in dorpskern	Op beeldbepalende plekken in beide dorpen moeten we met lede ogen toezien dat verpaupering plaatsvindt op historische panden. Hoog tijd om deze negatieve spiraal te doorbreken. Samen met onder andere de eigenaren van deze panden en gemeente moet een plan gemaakt worden voor het herstellen van deze panden.	Hoog
Starterswoningen voor jongeren	Er moet voldoende aanbod zijn van betaalbare woningen, zowel in de huur- als in de koopsector.	Hoog
Opknappen openbare ruimte	Een doorn in het oog voor veel mensen is het onkruid en afval op straat en verwilderde groenperken. Deze onverzorgde aanblik van het straatbeeld heeft een negatieve invloed op de leefbaarheid en laat een slechte indruk achter bij bezoekers van onze dorpen.	Hoog
Voorraad beschikbare bouwkvavels	Vraag en aanbod van woningen sluiten momenteel niet goed op elkaar aan. De woningmarkt is steeds aan verandering onderhevig. Flexibiliteit is daarom gewenst, zodat vraag en aanbod zo goed als mogelijk op elkaar aansluiten. Een belangrijk element hierin is de beschikbaarheid van een (kleine) voorraad aan bouwkvavels.	Hoog

» Onderwijs

Sterk

Er is een ruim aanbod van onderwijsvoorzieningen in Ferwert en nabijheid aanwezig. Er zijn in Ferwert twee scholen voor primair onderwijs (openbaar en bijzonder) en er is een vestiging voor voortgezet onderwijs (Dockinga College) gevestigd. Er is een peuterspeelzaal en er zijn mogelijkheden voor buitenschoolse opvang. De sporthal wordt gebruikt om de gymlessen te verzorgen. Er is sprake van goede verbindingen met Dokkum en Leeuwarden, zowel met het openbaar vervoer als met de fiets, waar diverse grote onderwijsinstellingen gevestigd zijn. Er wordt geïnvesteerd in de gebouwen van de scholen. Het Dockinga College gaat nieuwbouw plegen in 2018 op een nieuwe locatie naast de sporthal. Voortgezet onderwijs in onze regio lijkt hiermee voor de toekomst verzekerd. Ook de beide basisscholen zijn recent gebouwd dan wel gerenoveerd.

Zwak

Er is sprake van drie kleine scholen met een beperkt leerlingenaantal. Dit maakt de scholen kwetsbaar. Door de kleinschaligheid kan het onderwijsaanbod in gevaar komen. De scholen functioneren bovendien redelijk onafhankelijk en los van elkaar, er lijkt geen sprake van een integraal toekomstperspectief.

Kansen

Door middel van een intensieve samenwerking en integrale afstemming kan kwalitatief goed onderwijs voor onze dorpen ook op de lange termijn gewaarborgd blijven. Het algemene belang dient hierbij voorop te staan. Een scholencampus met diverse voorzieningen voor opvang en buitenschoolse activiteiten is het ideaalbeeld. De locatie bij de sporthal, met voldoende ruimte, een goede bereikbaarheid en diverse sport- en spelvoorzieningen in de nabije omgeving lijkt hiervoor uitermate geschikt. Door de inwoners intensief te betrekken bij de inhoud en vormgeving van het onderwijs kan een groot draagvlak worden gecreëerd.

Bedreigingen

Door een teruglopend aantal leerlingen kan het voortbestaan van scholen in gevaar komen en uiteindelijk zelfs tot sluiting leiden. Overheidsnormen en het beleid van de regionale onderwijsorganisaties spelen hierbij een belangrijke rol, maar ook het woningaanbod, werkgelegenheid en de kwaliteit van het onderwijs. Door meer mobiliteit (door bv. de komst van de elektrische fiets) is het volgen van onderwijs in het eigen dorp niet meer vanzelfsprekend. Dit kan leiden tot minder leerlingen op de scholen in Ferwert met bijbehorende gevolgen.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Intensieve samenwerking onderwijs Ferwert	Voor het behoud van goed onderwijs in Ferwert en Hegebeintum is het noodzakelijk dat de bestaande onderwijsinstellingen de samenwerking verder opzoeken, zodat de kwaliteit van het onderwijs in de toekomst gegarandeerd blijft. Een onderdeel hiervan is het ontwikkelen van nieuwe onderwijsconcepten (aanbod voor 10-14 jarigen).	Hoog

» Recreatie en toerisme

Sterk

Ferwert en Hegebeintum kennen een rijke historie en zijn prachtig gelegen op het Friese platteland, grenzend aan de Waddenzee het grootste aaneengesloten natuurgebied van Nederland. Dit unieke gebied is aangemerkt als werelderfgoed. Beide dorpen zijn gelegen op terpen en van verre reeds te herkennen, mede door de markante kerken die op de beide terpen zijn gebouwd. Hegebeintum geniet grote bekendheid vanwege het feit dat het de hoogste terp van Nederland is en vanwege het prachtige kerkje met de unieke rouwborden. Ieder jaar bezoeken vele toeristen deze bijzondere plek. Diverse wandel- en fietsroutes maken deel uit van de infrastructuur van de dorpen. Ook kan men de dorpen aandoen met een kano. Veel van de historie van de dorpen is in kaart gebracht en wordt ook getoond.

Zwak

De mogelijkheden die de dorpen bieden m.b.t. recreatie en toerisme worden nog niet optimaal benut. Er is geen centrale regie en de mogelijkheden worden niet helder en duidelijk gepresenteerd. Er is geen marketingbeleid. Het onderhoud aan fiets- en wandelroutes laat te wensen over. Een wandelroute tussen de beide dorpen ontbreekt. Het bezoekerscentrum in Hegebeintum is verouderd en weinig uitdagend. Het buitendijs gebied biedt unieke mogelijkheden maar wordt op geen enkele wijze opengesteld voor bezoekers. Het aanbod aan verblijfsaccommodaties en horecavoorzieningen is beperkt. Het beeld dat buitenstaanders van onze regio hebben, is soms minder positief dan gewenst!

Kansen

Er liggen vele mogelijkheden op het terrein van recreatie en toerisme. Er is veel te zien en te beleven op het gebied van natuur, cultuur en historie. De kracht moet worden gezocht in de verbinding en de presentatie. Losse onderdelen verbinden d.m.v. het ontwikkelen van arrangementen en activiteiten, en projecten en aanbod aan voorzieningen afstemmen met de regio. Hierbij valt te denken aan een doorgaande vaarroute Hallum - Marrum - Ferwert - Hegebeintum - Burdaard, met bijbehorende haventjes, aanlegplekken, voorzieningen en activiteiten. De ontsluiting van het buitendijs gebied is zeer dringend gewenst. Daar liggen vele mogelijkheden. Ook het project Holwerd aan Zee biedt in de toekomst mogelijk aanknopingspunten. Door het organiseren van diverse activiteiten kan een aansprekend jaarprogramma worden opgezet.

Bedreigingen

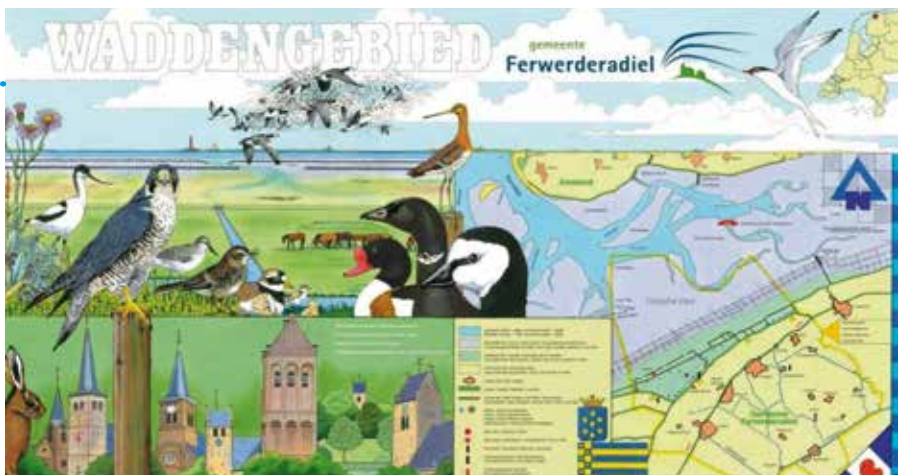
Met name binnen de historische dorpskern van Ferwert is er sprake van achterstallig onderhoud en op enkele plekken zelfs verkrotting en verpaupering. Het betreft hier met name oude panden die hun oorspronkelijke functie zijn kwijtgeraakt. Het onderhoud van de openbare ruimte door de gemeente is beneden het gewenste niveau. Dit schaadt het aanzien en de aantrekkingskracht op bezoekers.

Er is verdeeldheid omtrent de bouw van een nieuw bezoekerscentrum in Hegebeintum. De eventuele komst van biovergisters zal overlast met zich meebrengen en zal het imago van de regio in een negatief daglicht stellen.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Dorpen profileren zich als centra voor kunst en cultuur	Beide dorpen kennen een zeer rijke historie, met de hoogste terp van Nederland als het meest in het oog springend. Deze rijke historie kan beter verteld en onder de aandacht gebracht worden. Een middel hiervoor is bijvoorbeeld het organiseren van een regionaal evenement.	Middel
Verbinden en afstemmen van initiatieven en activiteiten	Het beter coördineren van initiatieven/activiteiten betekent dat dergelijke initiatieven en activiteiten elkaar kunnen versterken.	Middel
Ontwikkelen van een netwerk van wandel- en fietspaden	Bewegen, gezond leven en ontspanning wordt steeds belangrijker. Een netwerk van wandel- en fietspaden is dan ook gewenst voor zowel inwoners als bezoekers. Onderzocht moet worden welke ontbrekende schakels er momenteel zijn. Concreet is een recreatief pad naar Hegebeintum en het opwaarderen van het pad langs de Burmaniavaart naar de Kôwebrêge. Daarnaast kan bekeken worden welke schouwpaden en oude kerkpaden geschikt zijn.	Hoog

Doel	Toelichting	Prioriteit
Ontwikkelen recreatieve voorzieningen	Om de recreatie te versterken, zal er een aantal basisvoorzieningen voorhanden moeten zijn. Een nieuw bezoekerscentrum in Hegebeintum is urgent, maar er is ook de wens voor een openbaar toilet en een horecavoorziening waar men overdag terecht kan.	Middel
Creëren van meer overnachtingsmogelijkheden	De recreant is vaak een passant in onze dorpen. Dit heeft onder andere te maken met de beperkte aanbod aan overnachtingsplekken (zoals camperplekken), terwijl onze dorpen veel te bieden hebben.	Laag
Werelderfgoed Waddenzee toegankelijker maken	Het werelderfgoed Waddenzee ligt letterlijk en figuurlijk verscholen achter de zeedijk. Dit prachtige natuurgebied kan veel beter benut worden voor de recreant en toerist, uiteraard rekening houdend met de natuurwaarden. Momenteel lopen er verschillende initiatieven langs de waddenkust. Mogelijk kunnen onze dorpen hierbij aansluiten, maar wellicht kunnen we ook zelf een agenda opstellen voor een betere beleving van dit unieke natuurgebied.	Hoog

► Zorg en welzijn

Sterk

De eerstelijnsvoorzieningen zijn allemaal in Ferwert aanwezig. Naast de huisartsenpraktijk is er ook een consultatiebureau, een tandartspraktijk en een praktijk voor fysiotherapie in Ferwert gevestigd. “Interzorg” is niet alleen een organisatie die zich richt op het verlenen van zorg aan ouderen in woonzorgcentrum Foswert, maar ook andere diensten aanbiedt zoals maatschappelijke dienstverlening, een maaltijdservice en thuiszorg.

Er is sprake van een actief en divers verenigingsleven. Inwoners kunnen een beroep doen op een aantal zogenaamde vrijwillige “doarpsomtinkers” wanneer ze extra hulp nodig hebben. Ook vanuit de PKN-gemeente worden veel activiteiten en contactmomenten georganiseerd. Veel inwoners zijn op de een of andere manier actief als vrijwilliger of mantelzorger.

Zwak

Het verenigingsleven en de saamhorigheid in het dorp hebben te lijden onder een verdergaande individualisering, maar ook vergrijzing van de samenleving. Het vinden van leden en mensen voor bijvoorbeeld bestuursfuncties wordt steeds lastiger. Heldere en duidelijk pr en communicatie over alle mogelijkheden die er zijn ontbreekt of is te fragmentarisch.

Kansen

De integratie van de huisartsenpraktijk en de praktijk voor fysiotherapie in het woonzorgcentrum biedt perspectief voor de toekomst. De toenemende vergijzing leidt tot grotere behoefte aan zorg, aangepaste woonvormen en het woonzorgcentrum. Door het bouwen van leeftijdsbestendige woningen (met mogelijkheden voor hulp en zorg aan huis) kunnen bewoners langer in hun eigen woning/dorp blijven wonen. Wellicht kan het huidige gemeentehuis hierbij in de toekomst een rol spelen.

Integrale samenwerking en afstemming tussen de verschillende organisaties en ondersteuning van vrijwilligers kan het aanbod aan zorg en welzijn en de kwaliteit daarvan verder optimaliseren.

Bedreigingen

Door een teruglopend aantal inwoners is het de vraag of het huidige voorzieningenniveau op het gebied van zorg en welzijn, het divers aanbod aan verenigingen en de actieve kerkgemeenschap kan blijven bestaan. Veel oudere inwoners zijn afhankelijk van de diensten van Interzorg. Door de vele veranderingen in de zorg en de macht van zorgverzekeraars is het de vraag of Interzorg in staat blijft om (zelfstandig) in te spelen op de toekomstige zorgbehoefte van de inwoners van Ferwert en Hegebeintum.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Onze dorpen beter vermarkten (naar buitenwereld)	Hoe kunnen we onze dorpen beter presenteren aan de buitenwacht? In beide dorpen wordt al van alles georganiseerd, maar hoe kun je dit beter voor de dag brengen met bijvoorbeeld de digitale media (zoals facebook en Ferwert Online). Hoe wordt je ambassadeur van je eigen dorp? Gezien de gunstige woon- en werkomgeving (aan werelderfgoed Waddenzee) en hoe kunnen we onze dorpen beter vermarkten richting potentiële nieuwe inwoners.	Hoog
Stimuleren onderlinge verbondenheid	Een mondiale trend is de individualisering van de samenleving. Ook in onze dorpen is dit merken. Het verenigingsleven loopt over zijn algemeenheid terug en het wordt steeds lastiger om vrijwilligers/bestuurders te vinden. Terwijl de kracht van een dorp juist moet zijn, de onderlinge samenhang en betrokkenheid naar elkaar toe, waarbij we de “mienships”-zin kunnen verbeteren.	Hoog

Doel	Toelichting	Prioriteit
Databank met vrijwilligers	Een databank waarin het aanbod van vrijwilligers en vrijwilligerswerk van beide dorpen is opgenomen, zodat er gemakkelijker activiteiten en initiatieven ontplooit kunnen worden	Middel
Bundelen van zorgfaciliteiten	De vraag naar zorg zal de komende jaren toenemen. Er komen steeds meer ouderen en deze ouderen worden ook nog eens steeds ouder. Eigenlijk is er dus sprake van dubbele vergrijzing. Dit veroorzaakt een toenemende vraag naar zorg. Om de zorg zo efficiënt mogelijk in zetten, is bundeling van zorg belangrijk. Met Zorgcombinatie Interzorg hebben we een centrale plek in het dorp waar de zorg gebundeld en mogelijk uitgebreid kan worden.	Middel

» Bedrijvigheid en werkgelegenheid

Sterk

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat Ferwert en Hegebeintum een ondernemende gemeenschap is. Dit uit zich in de aanwezigheid van een relatief breed winkelbestand en daarnaast herbergt het dorp enkele middelgrote bedrijven. Ook de agrarische sector zorgt nog steeds voor de nodige bedrijvigheid. Interzorg met het woonzorgcentrum, de zorg en de maaltijdservice is een grote werkgever. Verder is er een grote groep zelfstandigen (ZZP'ers) aanwezig in beide dorpen. Een goede stimulans voor onze ondernemers in de dorpen, is het gunstige vestigingsklimaat en het arbeidspotentieel dat voldoende beschikbaar is. Ook in de omliggende dorpen (met name Hallum) en steden (met name Leeuwarden) is voldoende werkgelegenheid. Er is een vestiging van de Rabobank en een pinautomaat. Deze laatste wordt ook door inwoners uit omliggende dorpen volop gebruikt.

Zwak

De geografische ligging van de beide dorpen kan als een zwakte worden aangemerkt. De dorpen liggen niet centraal. Dit betekent dat de bereikbaarheid niet optimaal is. Overigens is de bereikbaarheid met de komst van de Noordwesttangent rondom Leeuwarden en de Centrale As naar Dokkum de laatste jaren wel sterk verbeterd. Ook de digitale infrastructuur (het ontbreken van een glasvezelnetwerk in het buitengebied) is op dit moment nog ondermaats. Verder wordt aangegeven dat de onderlinge samenwerking tussen ondernemers maar ook de relatie met de (nieuwe) gemeente verbeterd moet worden.

Kansen

Het scheppen van goede randvoorwaarden voor (potentiële) ondernemers is een belangrijk item. Dit uit zich in voldoende en betaalbare bedrijfskavels, lage grondprijzen en goede onderlinge samenwerking en een goed contact met de lokale overheid. Aangezien het toerisme nog steeds een interessante markt is in Nederland en onze omgeving over een aantal toeristische pareltjes beschikt, moeten ondernemers, burgers en overheden hierop samen inspelen.

Bedreigingen

Gezien de huidige ontwikkelingen (krimp van het aantal inwoners) is de kans aanwezig dat het winkelbestand in Ferwert zal inkrimpen en dus de bedrijvigheid (en daarmee ook de werkgelegenheid) af zal nemen. Kleine zelfstandigen in Ferwert en Hegebeintum hebben veelal geen opvolging. Dit kan op termijn leiden tot banenverlies en leegstand van winkel- en bedrijfspanden. Mocht de krimp ook in onze regio doorzetten, dan bestaat er het risico dat bedrijven wegtrekken. Dit kan tot resultaat hebben dat jongeren/gezinnen de dorpen verlaten en dat de bevolking vergrijsjt.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Herbestemming leegstaande en leegkomende panden	In beide dorpen zijn panden die de afgelopen jaren hun functie hebben verloren. Het gaat hier met name om boerderijen en winkels. In sommige gevallen gaat het hierbij ook nog om beeldbepalende panden. Leegstand en verpaupering moet voorkomen worden. Het meest in het oog springend is de toekomst van het gemeentehuis	Hoog
Goede bereikbaarheid, zowel infra als digitaal	Een goede (digitale) infrastructuur is voorwaardenscheppend voor een prettige woon- en leefomgeving. De afgelopen jaren zijn hierin stappen gezet, maar deze infrastructuur moet vervolmaakt worden.	Middel
Creëren van gunstige voorwaarden voor bedrijfsvestiging	Het behouden van de huidige bedrijvigheid en het aantrekken van nieuwe bedrijven is gunstig voor de werkgelegenheid in onze omgeving.	Laag
Intensievere samenwerking ondernemers	Betere onderlinge samenwerking levert nieuwe mogelijkheden op en verbetert het ondernemersklimaat en daarmee de concurrentiepositie.	Laag

» Duurzaamheid

Sterk

Op allerlei manieren wordt geprobeerd om afval gescheiden op te halen (oud papier, glas, grofvuil, snoeiafval etc.). Er zijn particuliere initiatieven om op duurzame wijze energie op te wekken. Er zijn agrariërs en hobbyboeren die hun eigen producten (zuivel, groente en fruit) verkopen. Een aantal bewoners is ertoe overgegaan om zonnepanelen te plaatsen. Ook zijn er in de omgeving van de dorpen diverse windmolens geplaatst.

Zwak

Er worden veel ambities uitgesproken om duurzamer te werken/leven, maar in de praktijk komt dit niet altijd goed van de grond. De nadelen “not in my backyard” worden vaak als zwaarder ervaren dan de voordelen. Veel duurzame maatregelen kunnen alleen opgestart of in stand gehouden worden d.m.v. subsidies. Er is weinig tot geen regie op dit belangrijke onderwerp.

Kansen

De ultieme ambitie is om Ferwert en Hegebeintum energieneutraal te krijgen. Een actueel thema dat enorm in de belangstelling staat. De beide dorpen beschikken over ruim voldoende potentieel (zon, wind, thermisch, getijden, zoet en zout water) om dit vorm te geven. Opbrengsten hiervan dienen deels of volledig ten goede te komen aan onze dorpen en de regio.

Maar ook natuur- en milieueducatie voor onze eigen inwoners kan een bijdrage leveren aan een duurzamere woon- en leefomgeving. Dit kan de zorg voor de eigen omgeving versterken en ook bijdrage aan een gevoel van trots voor de eigen omgeving, ook initiatieven zoals kringloopwinkel, repair café, groene tuinen en schoolpleinen, klusjes- en ‘himmeldagen’ kunnen een duurzame bijdrage leveren. Draagvlak en initiatief creëren bij en vanuit de bevolking biedt hiertoe mogelijkheden. Verder kan gedacht worden aan het energiezuiniger of zelfs -neutraal maken van woningen. Dit beperkt ook de maandelijkse woonlasten als bijkomend voordeel.

Bedreigingen

Naar een duurzamere samenleving betekent dat we stappen moeten durven zetten. Het risico is dat het slechts bij mooie woorden zal blijven. Het nimby-effect zoals hierboven genoemd, is hier een goed voorbeeld van.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Ferwert en Hegebeintum energie-neutraal	Gezien de gestelde klimaatdoelstellingen zal er een transformatie moeten plaatsvinden van fossiele brandstoffen naar duurzamere oplossingen. Het uiteindelijke doel is om energieneutraal te worden	Middel
Milieu- en natuureducatie stimuleren	Bewustwording voor de lokale leefomgeving om ons heen.	Middel
Stimuleren circulaire economie	Het stimuleren van hergebruik van bestaande grondstoffen en producten, zoals oud papier, glas en plastic en het stimuleren van tweedehands winkels	Laag

» Sport en cultuur

Sterk

Ferwert kent een breed en divers cultureel en sportaanbod. Dit laatste heeft ook te maken met de aanwezigheid van meerdere sportaccommodaties, zoals het voetbal- en kaatsveld, de tennisbanen, de sporthal en een skeeler- en ijsbaan. De ijsclub heeft zelfs regionale allure. Daarnaast zijn er diverse loop- en wandelgroepen actief. Van jong tot oud, voor iedereen is er op sportief gebied wel wat wils in de dorpen.

Naast de sport kent het dorp een gerenommeerde brassband en zijn er nog andere culturele verenigingen zoals een toneelvereniging, een zangkoor, diverse bands, historische kring en het NUT. DBFH speelt een belangrijke en actieve rol in het organiseren van diverse activiteiten in Ferwert en Hegebeintum, zoals het dorpsfeest, de greppeltocht, de Waddenwandeltocht en het winterevenement. Al deze verenigingen zorgen voor verbroedering en verbinding tussen inwoners.

Zwak

Een dreigend tekort aan vrijwilligers speelt veel verenigingen parten. Tevens is de onderlinge samenwerking tussen de verenigingen niet optimaal en hebben de meeste verenigingen te kampen met een afnemend ledenaantal. Ook ontbreekt het aan een goed evenemententerrein en aan een aansprekend sportief of cultureel evenement.

Kansen

Om de energie binnen de verschillende verenigingen zo efficiënt mogelijk in te zetten, is een omnivereniging een optie. Verder kunnen de bestaande accommodaties zoals sporthal en skeelerbaan beter benut worden, voor en door alle leeftijden. De prachtige omgeving met de zeedijk, ruiter- en wandelpaden leent zich perfect voor diverse vormen van sport en bewegen. De website en face-

bookpagina Ferwert Online kan voor meer promotie en verbinding zorgen van de diverse activiteiten en acties. Op het gebied van cultuur ontbreekt een aansprekend cultureel festival of evenement. Culturele Hoofdstad Leeuwarden-Fryslân 2018 kan een mooie aanleiding zijn om nieuwe initiatieven te starten of bestaande initiatieven groter op te zetten.

Bedreigingen

De gevolgen van de krimp kunnen ook op dit terrein toeslaan. Vergrijzing en teruglopende ledenaantallen liggen op de loer. Daarnaast wordt het steeds lastiger om vrijwilligers te vinden voor bijvoorbeeld bestuursfuncties. Er moet ook voor worden gezorgd dat de accommodaties op peil blijven.

Doel	Toelichting	Prioriteit
Verbeteren samenwerking verenigingen	Betere afstemming tussen de verschillende verenigingen in Ferwert en Hegebeintum door o.a. regelmatige overlegmomenten. Samen kom je verder.	Middel
Sportstimulering voor jong en oud	Het bevorderen van een gezonde levensstijl creëert tevens sociale binding in het dorp. De dorpen hebben al veel sportvoorzieningen maar deze kunnen beter benut worden.	Middel

» Ferwert en Hegebeintum straks

Ferwert en Hegebeintum, doarpen op nivo!

In 2028 is het nog steeds fijn om te leven, wonen, werken en recreëren in Ferwert en Hegebeintum. Er is nog steeds een breed aanbod aan voorzieningen. Er is een centrale plek waar alle inwoners terecht kunnen voor eerstelijns zorginstellingen. Ook is er een centrale plek waar alle kinderen terecht kunnen voor onderwijs en buitenschoolse opvang.

Er is een actief en bloeiend verenigingsleven. Er is een buitensportvereniging die meerdere takken van sport aanbiedt op het sportcomplex aan de Foswerterstrjitte. Ook is er een binnensportvereniging die verschillende activiteiten aanbiedt voor inwoners van alle leeftijden in de sporthal aan de Hegebeintumerdyk. Er is goede afstemming en samenwerking tussen para-commerciële en commerciële horeca-aanbieders.

Er zijn voor zowel inwoners als bezoekers voldoende mogelijkheden om te genieten van de historie en natuur. Er is een nieuw bezoekerscentrum gerealiseerd, waar op een eigentijdse manier de historie van het gebied en van de terp en kerk van Hegebeintum in het bijzonder wordt getoond en waar bezoekers hartelijk kunnen worden ontvangen.

Er is betaalbaar woningaanbod voor iedere doelgroep en ieder leeftijdscategorie. Leegstaand maatschappelijk vastgoed, boerderijen en bedrijfspanden die niet meer voor hun oorspronkelijke functie gebruikt worden, hebben een zinvolle herbestemming gekregen. Oude panden in de historische kern van Ferwert zijn opgeknapt. Het straatbeeld is schoon en ziet er vriendelijk uit.

Dorpen en buitengebied hebben een goede aansluiting op internet. Ferwert Online is een digitaal platform waarop alle informatie over Ferwert en Hegebeintum op een overzichtelijke manier aan inwoners en bezoekers wordt getoond. En, misschien wel het allerbelangrijkste, inwoners van Ferwert en Hegebeintum kennen en ondersteunen elkaar. Met elkaar vormen we een hechte gemeenschap!

Hegebein 2
Ginnum 4

Reitsum 5
Burdaard 6

Marrum 3
Stiens 10

Blije 3
Holwerd 6

Leeuwarden 17

Dokkum 15

512
NWB

» Hoe nu verder?

Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum spant zich in om de doelen uit deze dorpsvisie de komende tien jaar te verwezenlijken. Sommige doelen vergen veel tijd en inzet, andere doelen zijn snel en vrij eenvoudig te realiseren. Zo is tijdens het opstellen van de dorpsvisie al geregeld dat er een AED in zowel Ferwert als Hegebeintum 24 uur per dag beschikbaar is. Ook staat de monumentale St. Martinuskerk in Ferwert sinds kort fraai in de schijnwerpers. DBFH overweegt verder om een dorpsfonds in het leven te roepen, zodat in de toekomst mogelijk ook financieel bijgedragen kan worden aan de realisatie van bepaalde doelen.

DBFH kan dit natuurlijk niet alleen. Hiervoor is hulp nodig van inwoners, ondernemers, verenigingen en van onze relaties, zoals de gemeente, woningcorporaties, onderwijs- en zorginstellingen. Samen zorgen we ervoor dat Ferwert en Hegebeintum aantrekkelijke en ondernemende dorpen blijven om in te wonen en te werken, gastvrij voor gasten, nieuwe inwoners en recreanten, en met een positieve uitstraling naar de omgeving. Ferwert en Hegebeintum, doarpen op nivo! Helpt u ons ook om dit te realiseren?

» Tot slot

Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum dankt alle werkgroepleden, inwoners van Ferwert en Hegebeintum, ondernemers en verenigingen die op enige manier een bijdrage geleverd hebben aan het samenstellen van deze dorpsvisie. Wij danken verder Ferwert Online voor het beschikbaar stellen van de foto's die u in deze dorpsvisie aantreft. Drukkerij Brandsma dan-

ken wij voor de opmaak en druk van deze visie en de gemeente Ferwerderadiel voor haar financiële bijdrage aan de totstandkoming van deze dorpsvisie.

» Bronnen

- Atlas van Noordoost Fryslân (www.dwaande.nl)
- Dienst Uitvoering Onderwijs (www.duo.nl)
- Funda (www.funda.nl)
- Gemeente Ferwerderadiel (www.ferwerderadiel.nl)
- Kamer van Koophandel (www.kvk.nl)
- Rijksoverheid (www.overheid.nl)

Maart 2018
Vereniging Dorpsbelangen Ferwert Hegebeintum

FERWERD

Riceberntum